

**СЕДМА НАЦИОНАЛНА
КОНФЕРЕНЦИЈА ВИЗАНТОЛОГА**

БЕОГРАД · 22-25. ЈУН 2021.

СРПСКИ КОМИТЕТ ЗА ВИЗАНТОЛОГИЈУ
ВИЗАНТОЛОШКИ ОДБОР САНУ
ВИЗАНТОЛОШКИ ИНСТИТУТ САНУ

СЕДМА НАЦИОНАЛНА КОНФЕРЕНЦИЈА
ВИЗАНТОЛОГА

БЕОГРАД 22–25. ЈУН 2021. ГОДИНЕ

НАУЧНИ ОДБОР

Драган Војводић, Вујадин Иванишевић, Милош Ивановић,
Предраг Коматина, Бојана Крсмановић, Смиља Марјановић Душанић,
Бојана Павловић Гојковић, Срђан Пириватрић (председник),
Небојша Порчић, Милош Цветковић, Дејан Џелебџић

ОРГАНИЗАЦИОНИ ОДБОР

Бојана Павловић Гојковић, Срђан Пириватрић (председник),
Милош Цветковић

СРПСКИ КОМИТЕТ ЗА ВИЗАНТОЛОГИЈУ
ВИЗАНТОЛОШКИ ОДБОР САНУ
ВИЗАНТОЛОШКИ ИНСТИТУТ САНУ

Кнеза Михаила 35, 11000 Београд, Србија
тел. + 381 11 2637095
srvizkom@gmail.com
inst.byz@vi.sanu.ac.rs

БЕОГРАД · УТОРАК, 22. ЈУН 2021.
ПАЛАТА САНУ, СВЕЧАНА САЛА

9.30 | Свечано отварање

Поздравно слово:

Владимир С. Костић, председник Српске академије наука и уметности

Уводна реч:

Љубомир Максимовић, потпредседник Српске академије наука и уметности

Тематски део

СРПСКО-ГРЧКО ЦАРСТВО НЕМАЊИЋА. ИДЕЈА И СТВАРНОСТ

- *Срђан Пириватрић*
Царски пут Стефана Душана и византијска политичка схватања
- *Смиља Марјановић Душанић*
Специфичности српског преузимања ромејског царског ритуала

Пауза

10.30 | председавају: *Мирјана Живојиновић и Смиља Марјановић Душанић*

- *Небојша Порчић*
Дипломатички обрасци српских царских докумената:
континуитет и промене
- *Владан Тријић*
Аренге у повељама цара Стефана Душана као одраз нове стварности
- *Жарко Вујошевић*
Улога дестинатара у састављању даровних повеља Стефана Душана
- *Невен Исаиловић*
Елементи српске дипломатике из времена Царства у документима босанских владара

- *Бењамин Хекић*
Рецепција византијских царских образаца у сфрагистичкој пракси краљева и царева династије Немањића

Дискусија

Пауза

12.30 | Председавају: *Бојана Крсмановић и Предраг Коматина*

- *Маја Николић*
Власт Немањића у Тесалији у XIV веку
- *Милош Ивановић*
Властела Царства Немањића – на путу самосталности
- *Александар Крстић, Борис Стојковски*
Просопографија угарских великаша-учесника у сукобима са краљем и царем Душаном
- *Никола Јоцић*
Литургијски помен српског владара у служабницима друге половине XIV века

Дискусија

Пауза

14.00 | Председавају: *Зоран Мирковић и Срђан Шаркић*

- *Нина Криљанин*
Питање властеоске части: анализа члана 54 Душановог законика
- *Зоран Чворовић*
Оброк из члана 110 Душановог законика и посул из законских споменика руског средњовековног права
- *Владимир Вулетић*
„И да постигнемо Царство небеско у ономе будућем веку”: о гостима и о разбојницима од античког до Душановог доба

Дискусија

Коктел

16.00 | Председавају: *Ирена Шпадијер и Виктор Савић*

- *Милена Давидовић*
„Царски” скрипторијуми: српска писменост у доба Српско-грчког царства
- *Виктор Савић*
Лексика Душановог законика
- *Дејан Целебџић*
Језик грчких повеља Стефана Душана
- *Ирена Шпадијер*
Српска књижевност у доба Царства и Силуанов културни круг
- *Марија Васиљевић*
Српско царство као део „историје света”
Дискусија

Пауза

18.00 | Председавају: *Миодраг Марковић и Бојан Миљковић*

- *Бојан Миљковић*
Palladia Српског царства
- *Ана Врањеш*
Цареви земаљски: представе цара Душана и Константина у илустрацији 148. псалма у Леснову
- *Бранка Вранешевеић*
Прилог проучавању тератолошких мотива на примеру рукописа Изборно јеванђеље великог војводе Николе Стањевића (Хил. 14)
- *Небојша Станковић*
Купола над улазом у цркву као царски прерогатив: српски и византијски примери, форма, програм и смисао
- *Смиљка Габелић*
Локалитет код Леснова – рударска насеобина (?)
Дискусија

БЕОГРАД · СРЕДА, 23. ЈУН 2021.
ПАЛАТА САНУ, СВЕЧАНА САЛА

Општи део
ВИЗАНТОЛОШКЕ ТЕМЕ

9.30 | *Председавају: Станоје Бојанин и Маја Николић*

- *Милош Цветковић*
Улога Цариградске цркве у укључивању неромејских етничких скупина у Византијску државу и друштво од VII до XI века
  - *Предраг Коматина*
О албанском етнониму у средњем веку
  - *Јонел Хеђан*
Влашка и Молдавија у позносредњовековним српским изворима
  - *Србољуб Убинариновић*
Одговори цариградског патријарха Генедија II Схоларија на питања деспота Ђурђа Бранковића: литургиолошко-историјска анализа
- Дискусија**

Пауза

11.00 | *Председавају: Весна Бикић и Иван Бугарски*

- *Весна Бикић, Вујадин Иванишевић, Угљеша Војводић*
Византијски Ниш и српска археологија – сазнања и перспективе
- *Милица Радишић*
Византијски и угарски Срем у светлу археолошких података
- *Архимандрит Тихон Ракићевић*
Помен и значај термина „икона“ и „свештене двери“ у Студеничком типичу Светог Саве

- *Немања Петровић*

Процесијски крст из средњовековног Сврљига: порекло и улога у сакралном опходу

Дискусија

Пауза

12:30 | *Председавају: Милена Полојац и Тамара Илић*

- *Тамара Илић*

Прилог проучавању градског званичника едика (defensor civitatis)

- *Срђан Шаркић*

Уговор о зајму и заштита дужника у средњовековном српском праву (с освртом на утицај византијског права)

- *Милена Полојац*

Нека запажања везана за примену Законоправила Светога Саве (главе 48 и 55)

- *Милош Станковић, Далибор Ђукић*

Појам и правне последице завета сиромаштва у Законоправилу Светог Саве

- *Велибор Џомић*

Црквено-правне норме и изрази у Типику Келије Светога Саве Освећеног у Кареји

Дискусија

Пауза

16.00 | *Председавају: Дарко Тодоровић и Јована Шијаковић*

- *Драгана Димитријевић*

Античка политичка филозофија у Мамертиновом панегирику цару Јулијану

- *Дарко Тодоровић*

Теофилакт Охридски као Kaiserkritiker

- *Душан Поповић*

О једном покушају „компаратистичког” приступа Вилардуеновој повести о освајању Цариграда

- *Натасја Чичић*
Византијска граница као место сусрета побожног и сујеверног у акритској поезији
- *Ил Акад*
Нове презентске творбе у раном византијском гречитету:
пример глагола βάλλω, ἔψω, ἔχω и πάσχω

Дискусија

Пауза

18.00 | Председавају: *Татјана Суботин Голубовић и Драгиша Бојовић*

- *Татјана Суботин Голубовић*
Блажени тропари (μακαρισμοί) – архаични химнографски жанр у српским богослужбеним рукописима Евергетидске традиције
- *Ирена А. Плаовић*
Непознати реписи Теодосијевих канона светима Симеону и Сави из средине XIV века
- *Александар З. Савић*
Простори чудотворења у српској хагиографији XIII века:
Савина Miracula Maritima
- *Петар Бенић*
Владарска светост у житијима Варлаама и Јосафа и Светога Саве:
архетип и модел
- *Драгиша Бојовић*
Свети Сава у антиохијском и александријском контексту

Дискусија

БЕОГРАД · ЧЕТВРТАК, 24. ЈУН 2021.
ПАЛАТА САНУ, СВЕЧАНА САЛА

9.30 | Председавају: Драган Војводић и Миша Ракоција

- *Миодраг Марковић*
Један занемарени податак о датуму изградње Богородичине цркве у Студеници
- *Невена Дебљовић Ристић, архимандрит Тихон Ракићевић*
Камена олтарска преграда Цркве Светих Јоакима и Ане у Студеници - анализа првобитних облика у односу на њено значење и функцију
- *Јасмина С. Ђирић*
Крстови са криптограмима изведени опеком у архитектури у доба краља Милутина
- *Бранка Гугољ, Данијела Тешић Радовановић*
Опрема за осветљавање у српским средњовековним црквама
- *Владимир Божиновић*
Деспот Стефан Лазаревић и његова улога у затварању хиландарског ексонартекса

Дискусија

Пауза

11.30 | Председавају: архимандрит Тихон Ракићевић и Драгана Павловић

- *Миша Ракоција*
Сликарска радионица ранохришћанског Ниша
- *Драган Војводић*
Стратиграфија и хронологија зидног сликарства Петрове цркве у Расу
- *Милош Живковић*
Триптих из Манастира Свете Катарине на Синају – непознато дело старог српског иконописа

12.30 | Председавају: *Смиљка Габелић и Марка Томић*

- *Драгана Павловић*
О времену настанка фресака на западној фасади јужног параклиса Богородичине цркве Манастира Трескавца
  - *Миљана Матић*
Представе икона у руци Светог Стефана Новог – примери из српског средњовековног живописа
  - *Даница Поповић*
Гроб и култ патријарха Пајсија – нова сазнања и тумачења
- Дискусија**

Пауза

14.00 | Председавају: *Татјана Стародубцев и Љубомир Милановић*

- *Јадранка Проловић*
Илуминирани српски рукопис са Синаја (Cod. sinaiticus slav. 1)
  - *Драгана Аћимовић*
Илустрација Христовог Стишавања буре у Мирослављевом јеванђељу
  - *Кристина Милорадовић*
Навуходоносоров сан (Дан 2) у источнохришћанским илустрованим псалтирима као амблем Божијег пребивалишта на Сиону
- Дискусија**

Пауза

Дискусиони форум
CHALLENGES OF MODERN BYZANTOLOGY
*Medieval and Byzantine Studies at the Austrian Academy of Sciences and
the University of Vienna*

16.00 | Председавају: Љубомир Максимовић и Вујадин Иванишевић

- *Walter Pohl*
Integrating Genetic, Archaeological and Historical Perspectives on Eastern Central Europe, 400–900 AD
- *Claudia Rapp*
Social History and Daily Life in Byzantium as seen through Liturgical Manuscripts: The Vienna Euchologia Project
The Moving Byzantium Project: Five Years of Research on Mobility, Microstructures and Personal Agency

Дискусија

17.30 | Председавају: Срђан Пириватрић и Дејан Целебџић

- *Andreas Rhoby*
Byzantine and Global Epigraphy at the Austrian Academy of Sciences
- *Nikolaos Zagklas, Krystina Kubina*
Byzantine Literature and Byzantine Poetry
- *Mihailo Popović*
Current State and Outlook of the Research of the TIB Balkans: TIB Volumes, Digital Humanities and Geocommunication
- *Vratislav Zervan*
Microregional Change of Means on the Byzantino-Serbian Border during the 14th Century: New Insight into the Register of Property of the Church of Saint Stephen in the Village of Konče
- *Ekaterini Mitsiou*
Prosopography of the Lascarid Period (PLAS)
- *Johannes Preiser-Kapeller*
Medieval Optimum or Oort Minimum? Global Periodisations and Regional Diversities of Climate Dynamics of the Byzantine World, 9th to 12th Centuries

Дискусија

БЕОГРАД · ПЕТАК, 25. ЈУН 2021.

ПАЛАТА САНУ, САЛА БР. 2

Дискусиони форум

CHALLENGES OF MODERN BYZANTOLOGY

*Medieval and Byzantine Studies at the Austrian Academy of Sciences and
the University of Vienna*

9.30 | Председавају: Бојана Павловић Гојковић и Милош Цветковић

- *Eirini Afentoulidou*
A Digital Edition of Byzantine Prayers for the Day of Birth:
Preliminary Observations
- *Giulia Rossetto*
Books for Priests in the Library of Saint Catherine's Monastery (Sinai):
Copyists, Owners, Usage
- *Christodoulos A. Papavarnavas*
Healing Miracles and Healing Places: Martyrs' Prisons and Shrines as
Liminal Spaces in Byzantine Hagiography

Дискусија

Пауза

ИЗАЗОВИ САВРЕМЕНЕ ВИЗАНТОЛОГИЈЕ

Византијска философија

10.30 | Председавају: Богољуб Шијаковић и Микоња Кнежевић

- *Богољуб Шијаковић*
Начелна питања и статус византијске философије
- *Борис Милосављевић*
Методолошка питања у истраживању византијске философије

- *Микоња Кнежевић*
Главни топоси византијске философије
- *Владимир Цветковић*
Новоплатонизам у византијској и раној српској философији:
модел круга и радијуса
- *Филип Ивановић*
Византијска философија – перспективе развоја

11.30 | Председавају: *Филип Ивановић и Борис Милосављевић*

- *Christophe Erismann*
When did Byzantine Philosophy Start?

Дискусија

Пауза

Општи део

ВИЗАНТОЛОШКЕ ТЕМЕ

13:00 | Председавају: *Даница Поповић и Милош Живковић*

- *Марка Томић*
Представе мученичких смрти апостола у параклису
изнад ђаконикона Цркве Свете Софије у Охриду
- *Бојана Стевановић, Ивана Филиповић*
Фрагменти циклуса светих ратника у параклисима
Манастира Милешеве
- *Маријана Марковић*
Циклус патрона у Храму Светог Ђорђа у Ајдановцу

Дискусија

Пауза

14.00 | Председавају: *Невена Дебљовић Ристић и Миљана Матић*

- *Татјана Стародубцев*
Свети Јован Колов или Мали у источнохришћанском свету
средњег века

- *Весна Милановић*
Родословне представе и идеја прародитељства: од примера у Сопоћанима ка потоњим варијантама
- *Бојан Поповић*
Горња одећа светих ратника у средњовековној Србији и Византији
- *Јелена Богдановић*
Могућности параметријског и обрнутог архитектонског дизајна за боље разумевање Студеничке цркве

Дискусија

Завршна реч

Затварање конференције

Коктел

**МИНИСТАРСТВО ПРОСВЕТЕ,
НАУКЕ И ТЕХНОЛОШКОГ РАЗВОЈА**

ОРГАНИЗАЦИЈУ СЕДМЕ НАЦИОНАЛНЕ КОНФЕРЕНЦИЈЕ ВИЗАНТОЛОГА
ПОДРЖАЛО ЈЕ МИНИСТАРСТВО ПРОСВЕТЕ, НАУКЕ И ТЕХНОЛОШКОГ РАЗВОЈА
РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

ДОБРОТВОРИ КОНФЕРЕНЦИЈЕ

**ЗАДУЖБИНА
СВЕТОГ МОНАСТИРА
ХИЛАНДАРА**

